

**GIZARTE-BABESA HEGO EUSKAL
HERRIAN**

ELAko Azterketa Bulegoa

2006ko ekaina

0- AURKEZPENA

ELAko Azterketa Bulegoak, Hego Euskal Herriko zerga arloaren egoerari buruzko txostena prestatzen du urtero. Oraingoan ere, zerga-bilketa oso bidegabea dela erakusten digute datuek, presio fiskalik handiena lan-errentek jasaten eta zeharkako zergek eragiten baitute.

Era berean, argi geratzen da Hego Euskal Herriko bilketaren maila (presio fiskal deritzoguna) Europar Batasuneko baxuena dela. Diferentzia hori, neurri handi batean, lanarenak ez diren errentek egiten duten iruzur fiskal itzelak eragiten du, baina legezko zerga-egitura ere aipatu behar da, ildo beretik.

Txosten honetan, aurreko ekitaldietan sartu ez dugun alderdi berri bat aurkeztuko dugu: gizarte-babesaren eremuan gertatzen dena azalduko dugu.

EAEko eta Nafarroako instituzioetako arduradun politikoeak atsegin handiz baieztatu ohi dute instituzioon jardunari esker ongizate-maila altua lortu dugula. Txosten honetan Hego Euskal Herriko gizarte-babesaren gainean bildu ditugun datuek, aitzitik, gure gizarte gastua Europar Batasuneko txikienetakoa dela erakusten dute.

Gauza jakina da zerga arloaren eta gizarte-babesaren artean lotura estua dagoela. Ezinezkoa da Europar Batasuneko presio fiskalik txikiena eta gizarte-gastuaren mailarik altuena izan. Ez da ausazkoa presio fiskalaren mailarik baxuenak gizarte-babes urrireneko lekuetan egotea (Nafarroan eta EAEn, adibidez), eta alderantziz, ez da kasualitatea Suedia gizarte-gasturik eta presio fiskalik handienak dituen herrialdea izatea. Ongizateko estatua finantzatu egin behar da, eta gizarte-babesaren tamaina eta berori finantzatzen den modua eztabaida beraren bi atal dira: zer gizarte-eredu nahi dugun erabakitzeke eztabaidaren atalak, hain zuzen ere.

Gobernatzen gaituztenek ondo dakite zer nahi duten: zerga gutxi _batez ere langileriak ordainduak_ eta gizarte-gastu murrizta. Hortaz, poz-pozik dabilta oraingo egoerarekin. Hala ere, jakin badakite herritar gehienek gizarte-babes oparagoa, elkartasun handiagoa eta gizarte-estaldura hobek nahi dituztela. Horregatik, instituzioek estali egiten dute egia, eta gizarte-politika edo iruzur fiskalaren aurkako borroka propagandaz ordeztu saiatzen dira.

ELAk argi ikusten du politika publikoak aldatu egin behar direla, eta horretarako, gizartea sentikortzea, aldarrikapena eta mobilizazioa beste biderik ez dago. Agiri honen bidez, gizarte-eredua erabakitze garrantzitsuak diren alderdi batzuk hobeto ezagutzen lagundu nahi dugu, aldarrikapena eta mobilizazioa artikulatzeko oinarriak ezartzeko asmoz.

I- HEGO EUSKAL HERRIKO GIZARTE-BABESEKO GASTUA ETA EUROPAR BATASUNEN GASTUAREKIKO KONPARAZIOA

Gizarte Babesari buruzko Estatistika Integratuen Europar Sistemaren metodologiaren arabera gertatutako datuek Europar Batasuneko, EAEko eta Nafarroako gizarte-babesaren egoera erkatzea ahalbidetzen dute. Era horretan, honako alderdi hauek aldera ditzakegu:

- Gizarte-babeseko gastuen multzora bideratzen den aberastasun ehunekoak.
- Biztanleko, zenbat euro gastatzen diren gizarte-babesean.

Azken datu homogeneoak 2003koak dira, Nafarroari buruzkoak izan ezik, kasu horretan dagoen azken informazioa 2001ekoa da eta.

1. GIZARTE-BABESERA BIDERATZEN DEN ABERASTASUN EHUNEKOA

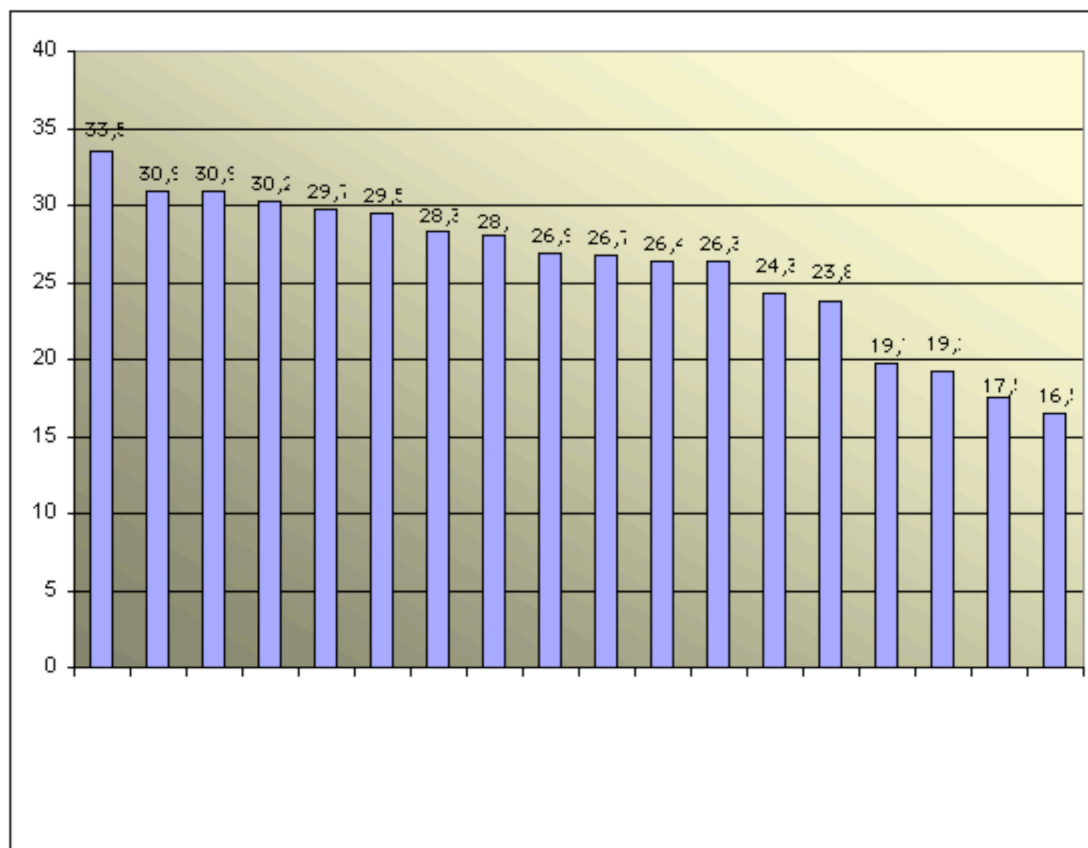
EAEEn, BPGaren %19,2 zuzentzen da gizarte-babesera, eta Nafarroan, %17,5ekoa da portzentaje hori. Europar Batasuneko batez bestekoaren oso azpitik gaude gizarte-babeseko gastuari dagokionez, 15-EBn, batez beste, BPGaren %28,3 gastatzen baitute, hau da, EAEEn baino 9,1 puntu gehiago eta Nafarroan baino 10,8 puntu gehiago.

Diferentzia eurotan adierazteko, esan dezakegu Europar Batasunak batez beste gizarte-babesean gastatzen duenera heltzeko, Hego Euskal Herrian benetan gastatzen direnak baino 6.832 milioi euro gehiago zuzendu beharko liritekeela, urtero, gizarte-babesera: 5.233 milioi euro gehiago EAEEn eta 1.598 gehiago Nafarroan.

Europar Batasunaren barruan, Suedia da gizarte-babesera baliabide gehien zuzentzen dituen herrialdea, BPGaren %33,5, hain zuzen ere, eta horren ostean Danimarka eta Frantzia daude, %30,9arekin, eta Alemania gero, %30,2arekin.

15-EBren eremuan, Irlandako gastua _%16,5koa_ bakarrik gainditzen du Nafarroak eta EAEk gizarte-babesean gastatzen dutenak.

GIZARTE-BABESEKO GASTUA (BPG %). EUOPAR BATASUNA, 2003.

Iturriak: Eustat, Nafarroako Estatistika Erakundea

Baina, Europako azkenetakoak izateaz gain, Hego Euskal Herriko gizarte-babeseko gastuak beheranzko joera agertu du azken urteotan, BPGaren arabera neurtuta. Beraz, Europako batez bestekoarekiko jauzia, murriztu beharrean, handiago egin da. Ildo horretan, hauxe erakusten digute datuek:

- EAEn, gizarte-babeseko gastua BPGaren %0,7 murriztu da 1995etik 2003ra bitartean.
- Nafarroan, 1996 eta 2001 artean, BPGaren bi hamarren gutxitu da gizarte-babeseko gastua.

2. GIZARTE-BABESERA BIZTANLE BAKOITZEKO GASTATZEN DEN ZENBATEKOA

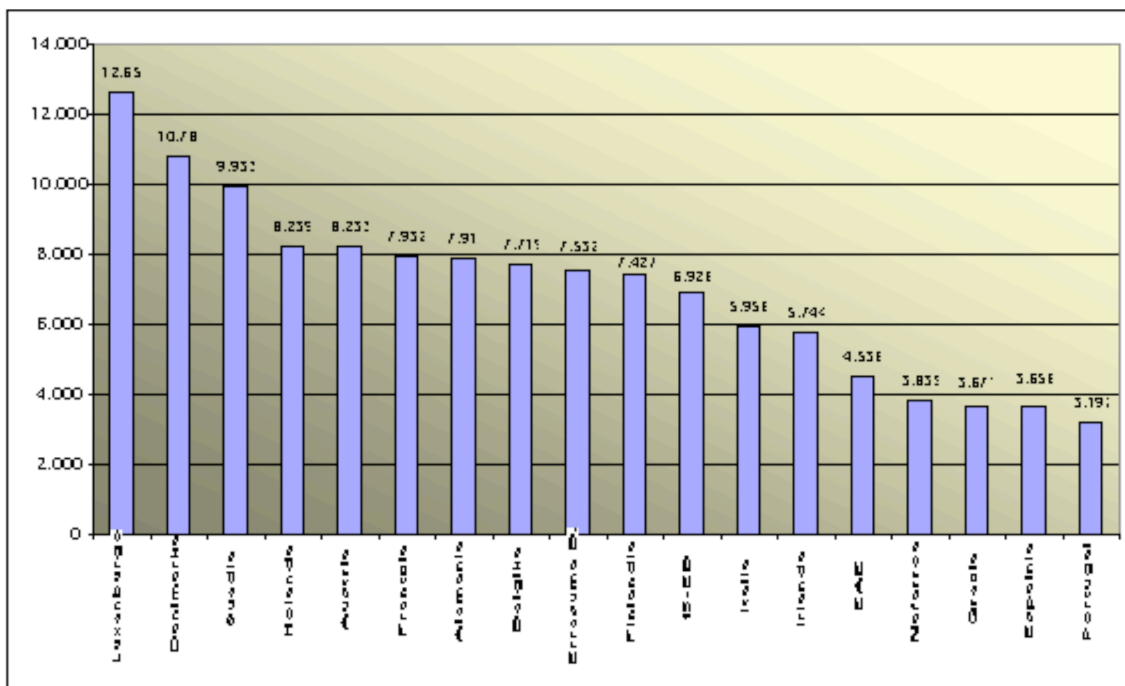
Gizarte bakoitzak gizarte-babesaren alde egiten duen ahalegina neurtzeko daturik esanguratsuena sortutako aberastasunetik xede horretara bideratzen den portzentajea da (aurreko atalean aztertu duguna). Baina goian aipatutako Estatistika Sistemaren metodologiak beste datu interesgarri batzuk ere jakiteko aukera ematen digu.

Euskal arduradun politikoez, batzuetan, gure lurraldean Europar Batasuneko batez bestekoa baino aberastasun handiagoa sortzen dela aipatu ohi dute gizarte-babesean gastatzen den BPG ehuneko urriaren arrazoitzat, Hego Euskal Herriko biztanleok europarrenaren antzeko kopurua gastatzen dugula sinestarazi nahian. Datuek erakusten diguten errealitatea, ordea, oso bestelakoa da.

Nafarroa eta EAE Europar Batasuneko azkenekoetakoak dira gizarte-babesera biztanleko zuzentzen den euro kopuruari dagokionez. EAEn, biztanleko, 4.536 euro gastatzen dira urtean xede horretan, eta Nafarroan, 3.835. Europar Batasuneko batez bestekoa, aldiz, 6.926koa da. Alegia:

- EAEn, urtean, Europako batez bestekoa baino 2.390 euro gutxiago gastatzen dira gizarte-babesean biztanleko.
- Nafarroan, Europan baino 3.091 euro gutxiago bideratzen dira gizarte-babesera, urtean, biztanleko.

GIZARTE-BABESEAN BIZTANLEKO GASTATZEN DEN EURO KOPURUA.
EUROPAR BATASUNA, 2003.

Iturriak: Eustat, Nafarroako Estatistika Erakundea